

Yrityksen sisällä luotujen aineettomien hyödykkeiden tunnistaminen yrityksen varoina

Kandidaatintutkielma
Mikko Kurki
Aalto-yliopiston Kauppakorkeakoulu
Laskentatoimi
Syksy 2016

Tekijä Mikko Kurki

Työn nimi Yrityksen sisällä luotujen aineettomien hyödykkeiden tunnistaminen yrityksen varoina

Tutkinto Kandidaatin tutkinto

Koulutusohjelma Laskentatoimi

Työn ohjaaja(t) Tapani Kykkänen

Hyväksymisvuosi 2016**Sivumäärä** 23**Kieli** suomi

Tiivistelmä

Tässä tutkimuksessa analysoidaan sitä, millä ehdoin Suomen kirjanpitolaki ja IFRS:n IAS 38 – standardi tunnistavat yrityksen sisällä luotuja aineettomia hyödykkeitä yrityksen varoiksi. Tämän jälkeen analyysissä edetään tutkimaan sitä, mitä näkemyksiä akateemisessa kirjallisuudessa on esitetty sisäisesti luotujen aineettomien hyödykkeiden puutteellisesta tunnistamisesta yrityksen varallisuutena ja sen seurauksista. Tutkielma on siis rajattu niin, että siinä tarkastellaan ainoastaan aineettomia hyödykkeitä, joiden voidaan katsoa syntyvä yrityksen sisällä. Yrityksen ulkopuolelta hankitut aineettomat hyödykkeet on rajattu tarkastelun ulkopuolelle. Kyseessä on deskriptiivinen tutkimus, joka on toteutettu kirjallisuuskatsauksena. Keskeisimmät lähteet koostuvat kirjanpitoa säätelevistä standardeista ja laeista sekä tieteellisistä julkaisuista.

Kirjanpitosäännöksiin tehdyn katsauksen perusteella voidaan todeta, että sisäisesti luotujen aineettomien hyödykkeiden tunnistamisen säätelyssä IAS 38-standardi on Suomen kirjanpitolakia tarkempi ja joiltain osin rajoittavampi. Esimerkki Suomen joustavammasta säätelystä IAS 38:aan verrattuna on mahdollisuus muiden pitkävaikutteisten menojen, kuten koulutus- ja mainontamenojen, aktivointiin. Lisäksi KPL:n mukaan kirjanpitovelvollisen itse luomia aineettomia oikeuksia koskee ainoastaan aktivointimahdollisuus, kun taas IAS 38 velvoittaa aktivoimaan aineettoman hyödykkeen, kun edellytykset täyttyvät. Tutkielman tulokset osoittavat, että kattavimmin yrityksen sisällä luoduksi aineettomaksi omaisuudeksi tunnistetaan useampana tilikautena tuloa tuottavat kehittämismenot, joiden aktivointi sallitaan KPL:ssa ja IAS 38 jopa velvoittaa aktivoimaan nämä menot. Keskeisenä esteenä sisäisesti luodun aineettoman hyödykkeelle aktivoinnille sekä KPL:ssa että IAS 38:ssa on tulontuottamiskyvyn osoittaminen ja tämän lisäksi IAS 38 vaatii erikseen myös osoittamaan hyödykkeen yksilöitävyyden ja yrityksen määräysvallan hyödykkeeseen.

Akateemiseen kirjallisuuteen pohjalta tutkielmassa esitetään perusteltuja väitteitä siitä, että tilinpäätösinformaation laatu on heikentynyt puutteellisen aineettomien hyödykkeiden tunnistamisen takia (esim. Lev 2000, Høegh-Krohn & Knivsflå 2000, Lev & Zarowin 2001, Austin 2007, Matolcsy & Wyatt 2006). Puutteellinen aineettomien hyödykkeiden tunnistaminen vääristää myös kuvaa yrityksen taloudellisesta kompetenssista ja johtaa yrityksen tarpeettoman huonoon arvostukseen markkinoilla (Matolcsy & Wyatt, 2006, Leitner 2005). Sisäisesti luotujen aineettomien hyödykkeiden laajemman tunnistamisen ongelmana on kuitenkin johdon moraalikato ja aktivointien objektiivisuuden puute (esim. Jones 2011 ja Lev 2003).

Avainsanat Aineettomat hyödykkeet, aktivointi, IAS 38

SISÄLLYSLUETTELO

1. JOHDANTO.....	1
2. YRITYKSEN SISÄLLÄ LUOTUJEN AINEETTOMIEN HYÖDYKKEIDEN TILINPÄÄTÖSKÄSITTELY.....	3
2.1 Aineettomien hyödykkeiden käsittely Suomen kirjanpitolaissa.....	3
2.1.1 Sisäisesti luotujen aineettomien hyödykkeiden erät.....	3
2.1.2 Arvostamis- ja jaksottamissäännökset kirjanpitolaissa.....	5
2.2 Tilinpäätöskäsittely IFRS-raportoinnissa.....	6
2.2.1 Aineettoman hyödykkeen määritelmä.....	7
2.2.2 Arvostamis- ja jaksottamissäännökset IFRS raportoinnissa.....	8
3. LAAJENNETTU KÄSITYS SISÄISESTI LUODUISTA AINEETTOMISTA HYÖDYKKEISTÄ OSANA YRITYKSEN VAROJA.....	13
3.1 Tarve aineettoman omaisuuden laajemmalle tunnistamiselle.....	13
3.2 Laajemman tunnistamisen hyödyt ja riskit.....	16
3.3 Ratkaisuehdotuksia.....	18
4. YHTEENVETO.....	21
5. LÄHTEET.....	24

1. JOHDANTO

Nykyaikana voidaan katsoa, että suurin osa yrityksen arvosta muodostuu enemminkin aineettomasta omaisuudesta, kuten brändeistä, jakelu- ja toimittajaverkostoista ja inhimillisestä pääomasta, kuin yrityksen omistamasta aineellisesta omaisuudesta (Penman 2009). Talouden keskeisinä kilpailutekijöinä korostuvat yrityksen hallussa pitämä tietotaito ja inhimillinen pääoma (Guthrie 2001). Myös tutkimus- ja kehitystoiminnan merkitys on kasvanut liiketoiminnassa kilpailuedun tavoittelussa jatkuvasti ja Suomessakin on nähtävissä selkeä nousu tutkimus- ja kehitysmenojen määrässä. Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2001 Suomessa tutkimus- ja kehitysmenot olivat n. 4,6 mrd € ja vuonna 2015 määrä oli hieman yli 6 mrd €.

Edellä mainitut aineettomat erät, kuten brändit, inhimillinen pääoma ja tutkimus- ja kehitystoiminta, ovat esimerkkejä yrityksen sisällä esiintyvistä aineettomista voimavaroista, joita voidaan vaihtelevasti raportoida yrityksen varallisuutena eri kirjanpitosäännöksistä riippuen. Maailma on kehittymässä aineettomammaksi ja yrityksen sisällä olevan aineettomien omaisuuden merkitys kilpailuetuna on vain kasvamassa (Bontis 2001). Tästä syystä yrityksen sisällä luodun aineettoman omaisuuden raportointiin liittyvät kysymykset ovat keskeisiä yrityksen taloudellisen tilan kuvaamisessa, sillä ero sisäisesti luotujen aineettomien hyödykkeiden menojen aktivoinnin ja kuluksi kirjaamisen välillä voi muodostua erittäin merkitykselliseksi, kun sidosryhmät arvioivat yrityksen taloudellista tilaa ja kompetenssia tilinpäätösinformaation perusteella.

Aiemmassa kirjallisuudessa on esitetty näkemyksiä siitä, että nykyiset kirjanpitosäännökset eivät kuitenkaan tunnista tarpeeksi laajasti yritysten hallussa pitämää aineetonta omaisuutta (kts. esim. Lev 2000, Høegh-Krohn & Knivsflå 2000, Lev & Zarowin 2001, Austin 2007, Matolcsy & Wyatt 2006). Tutkimusongelma on siis:

Miltä osin yrityksen sisällä luotuja aineettomia hyödykkeitä voidaan tunnistaa yrityksen varoina?

Tutkimusongelma jakaantuu kahteen alakysymykseen:

1. Mitä yrityksen sisällä luoduista aineettomista hyödykkeistä voidaan tunnistaa yrityksen varallisuudeksi Suomen kirjanpitolain ja IFRS-standardien mukaan?
2. Mitä vaihtoehtoisia näkemyksiä sisäisesti luotujen aineettomien hyödykkeiden tunnistamisesta yrityksen varoina on esitetty?

Tämä deskriptiivinen tutkimus on toteutettu kirjallisuuskatsauksena ja käytettävä aineisto koostuu kirjanpitoa säätelevistä standardeista ja laeista sekä tieteellisistä julkaisuista. Tutkielma on rajattu koskemaan yrityksen sisällä luotuja aineettomia hyödykkeitä, sillä niillä on keskeinen merkitys yrityksen kilpailukyvyllä (Bontis 2001). Niiden esittämiseen yrityksen varallisuutena liittyikin erityiskysymyksiä, joihin tässä tutkielmassa pureudutaan. Osa kirjallisuudesta käsittelee aineettomia hyödykkeitä kokonaisuutena, mutta tämä ei tutkimuksen rajauksen kannalta ole ongelma, sillä yleiset aineettomien hyödykkeiden piirteet ja ominaisuudet pätevät mitä suurimmissa määrin myös sisäisesti luotuihin aineettomiin hyödykkeisiin. Kirjallisuudessa on annettu myös paljon huomiota erityisesti tutkimus- ja kehityskuluille, mutta niiden voidaan katsoa olevan merkittävä osa yrityksen sisällä luodusta aineettomasta omaisuudesta ja tästä syystä aiheeseen liittyvä kirjallisuus sopii myös sisäisesti luotujen aineettomien hyödykkeiden tutkimiseen.

Tutkielman rakenne on seuraava: luvussa kaksi vastataan tutkimusongelman ensimmäiseen alakysymykseen ja kuvataan, millä ehdoin sisäisesti luotuja aineettomia hyödykkeitä tällä hetkellä voidaan Suomen kirjanpitolain ja IFRS-standardien mukaan lukea osaksi yrityksen varallisuutta. Luvussa kolme siirrytään kuvaamaan laajennettua näkemystä sisäisesti luodusta aineettomasta omaisuudesta ja sen alaluvuissa tarkastellaan tarvetta laajemmalle tunnistamiselle, sen hyötyjä ja riskejä sekä ratkaisuehdotuksia. Luvussa kolme vastataan siis tutkimusongelman toiseen alakysymykseen. Neljännessä luvussa esitetään yhteenveto tutkielman sisällöstä.

2. YRITYKSEN SISÄLLÄ LUOTUJEN AINEETTOMIEN HYÖDYKKEIDEN TILINPÄÄTÖSKÄSITTELY

Tässä luvussa tarkastellaan aineettomien hyödykkeiden tilinpäätöskäsittelyä Suomen kirjanpitolain (30.12.1997/1336 ja 30.12.2015/1620) ja IFRS-raportoinnin näkökulmasta. Suomen kirjanpitolain lisäksi täydentäviä tietoja esitellään kirjanpitolautakunnan yleisohjeesta. Luvussa keskitytään tutkimaan, mitä tunnistetaan aineettomiksi hyödykkeiksi KPL:ssa ja IFRS-standardeissa, mitä mahdollisuuksia aineettomien hyödykkeiden aktivointiin on ja millä edellytyksillä aineettomien hyödykkeiden omaisuuseristä aiheutuvia menoja voidaan aktivoida. Tutkielman rajauksesta johtuen aineettomien hyödykkeiden eristä keskitytään tutkimaan tarkemmin sellaisia eriä, jotka voidaan katsoa syntyvän yrityksen sisällä. Luku jakaantuu kahteen alalukuun, joissa ensimmäisessä käsitellään aineettomia hyödykkeitä Suomen kirjanpitolaissa ja jälkimmäisessä tarkastellaan IFRS-raportointia.

2.1 Aineettomien hyödykkeiden käsittely Suomen kirjanpitolaissa

2.1.1 Sisäisesti luotujen aineettomien hyödykkeiden erät

Suomen kirjanpitolaki ei määrittele erikseen, mikä aineeton hyödyke on, mutta kirjanpitoasetuksen (30.12.1997/1339) tasekaavan mukaan pysyvien vastaavien aineettomat hyödykkeet jaetaan viideksi eri eräksi: kehittämismenot, aineettomat oikeudet, liikearvo, muut aineettomat hyödykkeet ja ennakkomaksut. Tutkielman rajauksien puitteissa kirjanpitolain säännöksiä tarkastellaan ainoastaan kehittämismenojen, muiden aineettomien hyödykkeiden ja kirjanpitovelvollisen itse luomien aineettomien oikeuksien osalta, sillä ne ovat eriä, joiden voidaan katsoa syntyvän yrityksen sisällä.

Suomessa tammikuussa 2016 voimaantullut uusi kirjanpitolaki (30.12.2015/1620) on kumonnut aiemman työ- ja elinkeinoministeriön (TEM) kehittämismenojen aktivointia koskevan asetuksen (1066/2008), joka sisälsi tarkempia määritelmiä kehittämismenoista ja siitä, miten ne eroavat tutkimusmenoista. Vaikka asetus ei ole enää uuden lain myötä voimassa, on havainnollistavaa tarkastella asetuksen sisällön pohjalta, mitä suomalaisessa kirjanpitokäytännössä on nähty tutkimus- ja kehittämismenoina, sillä uusi laki ei sisällä kummastakaan määritelmiä. Asetus määritteli kehittämismenot kehittämistoiminnasta välittömästi aiheutuviksi menoiksi. Vastaavasti asetuksen mukaan henkilöstömenoista otettiin huomioon ne, jotka aiheutuivat välittömästi kehittämistoiminnassa toimivista henkilöistä. Kehittämistoiminnalla puolestaan TEM:n asetuksen mukaan tarkoitettiin muun muassa:

- 1) ennen tuotannon aloittamista tai käyttöä tapahtuva prototyyppien ja mallien suunnittelua, rakentamista ja testausta
- 2) uuteen teknologiaan perustuvien työkalujen, ohjainten, muottien ja matriisien suunnittelua
- 3) suuruusluokaltaan sellaisen koelaitoksen suunnittelua, rakentamista ja käyttöä, jolla ei ole edellytyksiä taloudellisesti kannattavaan kaupalliseen tuotantoon
- 4) valitun uuden tai entistä paremman raaka-aineen, laitteen, tuotteen, prosessin, järjestelmän tai palvelun suunnittelua, toteuttamista ja testausta. (TEM 1066/2008 2§)

Asetuksessa tehtiin rajanvetoa kehittämis- ja tutkimusmenojen välille, sillä asetuksen mukaan tutkimusmenoja ovat kehittämistoiminnan kohteiden etsinnästä, arvioinnista ja valinnasta syntyvät menot, tähän prosessiin liittyvän tiedon hankkimisesta aiheutuneet menot sekä muut vastaavat menot. Ero kehittämis- ja tutkimusmenojen välillä on yhä keskeinen, sillä tutkimusmenoja ei saa kirjanpitolain 5 luvun 8 §:n mukaan aktivoida, vaan ne tulee kirjata vuosikuluksi. Jaksottamisperiaatteisiin palataan jäljempänä.

Toinen tutkielmassa käsiteltävä aineettomien hyödykkeiden erä ”Muut aineettomat hyödykkeet” on haastavampi määritellä kuin kehittämismenot, sillä tähän erään kuuluvia menoja ei käsitellä yhtä tarkasti asetuksissa tai kirjanpitoaissa. Ennen uutta valtioneuvoston asetusta kirjanpitoasetuksen muuttamisesta (30.12.2015/1752) oli olemassa tase-erä ”Muut pitkävaikutteiset menot”, mutta tällä hetkellä tasekaavasta löytyy erä ”Muut aineettomat hyödykkeet”. Kirjanpitolain 5. luvun 11 § tunnistaa kuitenkin edelleen käsitteen ”Muut pitkävaikutteiset menot”. Muihin pitkävaikutteisiin menoihin kuuluvat sellaiset aktivoidut aineettomat hyödykkeet, joilla ei ole taseessa muuta erillistä erää (Leppiniemi 2014). Voimassaoleva KILA:n yleisohje (16.10.2007) suunnitelmanmukaisista poistoista määrittelee muut pitkävaikutteiset menot useampana tilikautena tuloa tuottamaan tarkoitetuiksi menoiksi, jotka eivät ole esineitä, erikseen luovutettavia oikeuksia tai muita hyödykkeitä. Yleisohjeen mukaan esimerkkejä muista pitkävaikutteisista menoista ovat koulutusmenot, mainonta- ja myyminen edistämismenot sekä lisäksi muuttamisesta tai uudelleen organisoimisesta aiheutuvat menot.

Kolmannesta aineettomien hyödykkeiden erästä ”Aineettomat oikeudet” löytyy esimerkkejä suoraan KPL:n 5. luvun pykälästä 5a ja aineettomia oikeuksia ovat mm. toimiluvat, patentit, lisenssit ja tavaramerkit.

2.1.2 Arvostamis- ja jaksottamissäännökset kirjanpitolaissa

Aineettoman hyödykkeen hankintamenoa aktivoitaessa tulee arvioida hyödykkeen tulontuottamiskyky (KILA 2007). Aineettoman hyödykkeen aktivointimahdollisuuden edellytyksenä on siis vastainen tulonodotus (Leppiniemi 2014). KPL:n viidennen luvun 5a §:n 1 momentin mukaan aktivointivelvollisuus koskee ainoastaan aineettomaan omaisuuteen kuuluvien vastikkeellisesti hankittujen toimilupien, patenttien, lisenssien, tavaramerkkien sekä muiden vastaavien oikeuksien hankintamenoa, jos oikeuden arvioidaan tuottavan tuloa useampana tilikautena. 5a pykälän 2 momentti jatkaa, että mikäli kirjanpitovelvollinen on itse luonut 1 momentissa tarkoitetun aineettoman oikeuden, *saadaan* sen hankintameno aktivoida varovaisuutta noudattaen, edellyttäen että oikeuden arvioidaan tuottavan tuloa useampana tilikautena. Muiden aineettomien hyödykkeiden hankintamenot saadaan siis vähentää vuosikuluna (Leppiniemi 2014).

KPL:n viidennen luvun 7 § ja 8 § määräävät, että yrityksen perustamismenot ja tutkimusmenot on kirjattava vuosikuluiksi. KPL viidennen luvun 8 § sallii kuitenkin kehittämismenojen aktivoinnin, jos niiden odotetaan tuottavan tuloa useampana tilikautena. Sama pykälä kuitenkin kieltää kehittämismenojen aktivoinnin muina pitkävaikutteisina menoina. Jos kehittämismenoja on aktivoitu, ei aktivoinnista vielä kuluksi kirjaamatonta määrää saada jakaa tilikauden tuloksesta, voittovaroista tai muista jakokelpoisista rahastoista kirjanpitovelvollisessa, joka on:

- 1) osakeyhtiö tai muussa laissa osakeyhtiölain noudattamiseen velvoitettu yhteisö
- 2) sellainen avoin yhtiö tai kommandiittiyhtiö, jonka kaikki vastuunalaiset yhtiömiehet ovat osakeyhtiöitä tai
- 3) osuuskunta tai muussa laissa osuuskuntalain noudattamiseen velvoitettu yhteisö. (KPL 5:8)

Muihin pitkävaikutteisiin menoihin kuuluvia menoja voidaan aktivoida erityistä varovaisuutta noudattaen. Aktivoinnin edellytyksenä on kirjanpitovelvollisen laatima tuottoarvolaskelma, jonka avulla voidaan osoittaa, että tilikauden päättymisen jälkeen hyödykkeestä kertyy todennäköisesti tulo, joka vastaa aktivoitua määrää. Tuottoarvo-laskelma tulee laatia erityistä varovaisuutta noudattaen. (KILA 2007)

Edellä KILA:n yleisohje puhuu erityisestä varovaisuudesta, mutta uuden kirjanpitolain myötä tämä vaatimus on poistunut ja puhutaankin pelkästään varovaisuudesta (kts esim. KPL 5:5a.2). KILA on tulkinnut erityisen varovaisuuden tarkoittavan sitä, että aktivointi edellyttää tuottoarvolaskelman laatimista, mutta kun uuden lain myötä erityistä varovaisuutta ei enää aktivointien yhteydessä edellytetä, ei myöskään KILA:n ohjeiden mukaisesti enää tuottoarvolaskelmiakaan edellytetä, vaikka niiden laatimista voitaisiin kylläkin pitää varovaisuuden periaatteen nojalla tarpeellisina silloin, kun jaksotusaika on pitkä (Leppiniemi, 2016).

KPL:n viidennen luvun 5a §:n 1 ja 2 momentissa (kts edellä) tarkoitettu aineettoman oikeuden aktivoitu hankintameno on poistettava suunnitelman mukaan sen vaikutusaikana. Aktivoidut kehittämismenot ja muut pitkävaikutteiset menot on poistettava suunnitelman mukaan niiden vaikutusaikana ja, mikäli kirjanpitovelvollinen ei voi luotettavalla tavalla arvioida vaikutusaikaa, on menot poistettava enintään kymmenessä vuodessa (KPL 5: 8, 11).

Aiemmin ennen uutta kirjanpitolakia poistoaika sai olla enintään viisi vuotta, ellei pidempää enintään 20 vuoden poistoaikaa voitu erityisestä syystä pitää hyvän kirjanpitotavan mukaisena. Nyt uuden lain myötä raja, jonka jälkeen vaaditaan erityisperusteluita, on noussut viidestä kymmeneen, eikä 20 vuoden ylärajaa jaksotusajalle enää ole. Uusi laki on siis huomattavasti liberalisoinut aineettomien menojen jaksottamista. (Leppiniemi 2016)

Aktivoitavaan hankintamenoön luetaan hyödykkeen hankinnasta ja valmistuksesta aiheutuneet välittömät menot. Hankinnan ja valmistuksen välisistä välillisistä menoista voidaan myös kohtuullinen osuus lukea hankintamenoön siltä osin kuin menot kohdistuvat tuotantajaksoon ja ovat selvitettävissä kustannuslaskelmien avulla. Lisäksi korkomenot hyödykkeen tuotantoon kohdistettavissa olevasta lainasta tuotantojaksolla voidaan lukea osaksi hankintamenoa. (KPL 4:5)

2.2 Tilinpäätöskäsittely IFRS-raportoinnissa

IFRS-järjestelmässä aineettomien hyödykkeiden kirjanpitokäsittelystä määrätään IAS 38 standardissa. Standardi on luotu alun perin vuonna 1998 ja se on monilta osin Suomen kirjanpitolakia yksityiskohtaisempi määräyksissään ja määritelmissään. Standardin määräyksien esittelyn yhteydessä tuodaan esiin myös keskeisiä eroja Suomen kirjanpitolakiin ja KILA:n (2007) yleisohjeeseen.

2.2.1 Aineettoman hyödykkeen määritelmä

Toisin kuin Suomen kirjanpitolaki, IAS 38 antaa tarkan määritelmän aineettomalle hyödykkeelle: ”Aineeton hyödyke on yksilöitävissä oleva ei-monetaarinen omaisuuserä, jolla ei ole aineellista olomuotoa” (IAS 38:8). IAS 38:n 8. luku antaa määritelmän myös omaisuuserälle ja sen katsotaan tarkoittavan voimavaraa, joka on yhteisön määräysvallassa ja josta odotetaan koituvan yhteisölle vastaista taloudellista hyötyä. Aineettomista voimavaroista annetaan esimerkkeinä mm. tieteellinen tai tekninen tietämys, uusien prosessien tai järjestelmien suunnittelu ja toteuttaminen, lisenssien, henkilöstön osaaminen, markkinatietojen ja tavaramerkkien hankkiminen, kehittäminen, ylläpito tai parantaminen (IAS 38:9).

Lähes kaikki näistä mainituista aineettomista voimavaroista on mahdollista katsoa syntyvän yrityksen sisällä, joten tutkielman rajauksen kannalta onkin keskeistä tarkastella, mitä IAS 38 säättää tällaisista voimavaroista. Standardin 10. kappale täsmentää heti edellä mainittujen esimerkkien jälkeen, että kaikki 9. kappaleessa mainitut voimavarat eivät kuitenkaan vastaa aktivoitavan aineettoman hyödykkeen määritelmää, joka kattaa yksilöitävyyden, voimavaroja koskevan määräysvallan ja vastaisen taloudellisen hyödyn olemassaolon. 10. kappale jatkaa, että jos aineeton hyödyke ei vastaa määritelmää, tulee siitä aiheutuvat menot kirjata kuluksi, kun ne aiheutuvat, paitsi jos erä hankitaan liiketoimintojen yhdistämisessä, jolloin se kirjataan osaksi hankinnan yhteydessä syntyvää liikearvoa.

Standardin mukaan aineeton hyödyke on yksilöitävissä, mikäli se täyttää seuraavat ehdot:

- a) omaisuuserä on erotettavissa, toisin sanoen, se pystytään erottamaan tai irrottamaan yhteisöstä ja myymään, siirtämään, lisensoimaan, antamaan vuokralle tai vaihtamaan joko sellaisenaan tai yhdessä siihen liittyvän sopimuksen taikka yksilöitävissä olevan omaisuuserän tai velan kanssa riippumatta siitä aikooko yhteisö toimia näin tai
- b) johtuu sopimukseen perustuvista tai muista laillisista oikeuksista riippumatta siitä, ovatko nämä oikeudet siirrettävissä tai ovatko ne erotettavissa yhteisöstä tai muista oikeuksista ja velvoitteista. (IAS 38:12)

Määräysvalta yhteisöllä on puolestaan silloin, kun yhteisöllä on oikeus saada omaisuuserään liittyvästä voimavarasta koituva taloudellinen hyöty ja yhteisö voi rajoittaa toisten pääsyä osalliseksi tähän hyötyyn (IAS 38:13). Vastainen taloudellinen hyöty voi sisältää tavaroiden tai

palvelujen myyntituottoja, kustannussäästöjä, tai muita hyötyjä, jotka syntyvät omaisuuserää käytettäessä (IAS 38:17).

Esimerkiksi henkilöstön osaaminen tai asiakassuhteet eivät välttämättä täytä aineettoman hyödykkeen määritelmää. Yrityksellä voidaan katsoa olevan näihin molempiin liian vähän määräysvaltaa, sillä yritys ei voi kieltää henkilöstöä irtisanoutumasta tai estää asiakkaitaan vaihtamasta toimittajaa. Jos yritys pystyy kuitenkin osoittamaan samankaltaisia sopimukseen perustumattomia asiakassuhteisiin liittyviä kauppoja, voi aineettoman hyödykkeen määritelmä täyttyä. Yrityksellä voidaan arvioida olevan tällaisessa tapauksessa määräysvalta asiakassuhteista syntyvään taloudelliseen hyötyyn ja tämän lisäksi tämän kaltaiset kaupat täyttävät erotettavuuskriteerin. (IAS 38: 15-16)

2.2.2 Arvostamis- ja jaksottamissäännökset IFRS-raportoinnissa

IAS 38 sisältää oman kokonaisuuden sisäisesti aikaansaaduista aineettomista hyödykkeistä. Tarkastellaan kuitenkin ensin, mitä IAS 38 määrää yleisesti aineettomien hyödykkeiden arvostamisesta ja jaksottamisesta.

Kun yhteisö pystyy osoittamaan aineettoman hyödykkeen täyttävän määritelmän aineettomalle hyödykkeelle, on aineeton hyödyke merkittävä taseeseen siinä ja vain siinä tapauksessa, että:

a) on todennäköistä, että omaisuuserästä johtuva odotettavissa oleva vastainen taloudellinen hyöty koituu yhteisön hyväksi ja

b) omaisuuserän hankintameno määritettävissä luotettavasti. (IAS 38:18, 21)

IAS 38 standardi siis velvoittaa aktivoimaan aineettoman hyödykkeen, mikäli edellytykset täyttyvät, kun taas Suomen kirjanpitolaissa kirjanpitovelvollisen itse luomia aineettomia oikeuksia, kehittämismenoja ja muita pitkävaikutteisia menoja koskee ainoastaan aktivointimahdollisuus. Kuitenkin kirjanpitovelvollisen aineettomaan omaisuuteen kuuluvien vastikkeellisesti hankittujen useana tilikautena tuloa tuottavien toimilupien, patenttien, lisenssien, tavaramerkkien sekä muiden vastaavien oikeuksien hankintamenoa koskee myös KPL:n mukaan aktivointivelvollisuus (KPL 5:5a).

IAS 38:n 22. luku edellyttää, että yhteisön on arvioitava odotettavissa olevan vastaisen taloudellisen hyödyn todennäköisyys käyttäen järkeviä ja perusteltavissa olevia oletuksia, jotka edustavat johdon parasta arviota niistä taloudellisista olosuhteista, jotka tulevat vallitsemaan hyödykkeen taloudellisena vaikutusaikana. Standardin mukaan aineeton hyödyke on alun perin arvostettava hankintamenoon (IAS 38:24).

Sisäisesti luotujen aineettomien hyödykkeiden kirjaamisedellytyksien täyttymisen arviointia IAS 38 pitää vaikeana, koska on ongelmallista:

- a) määritellä, onko olemassa ja milloin on olemassa yksilöitävissä oleva omaisuuserä, joka tuottaa odotettavissa olevaa vastaista taloudellista hyötyä sekä
- b) määrittää omaisuuserän hankintameno luotettavasti. Joskus menot, jotka johtuvat aineettoman hyödykkeen aikaansaamisesta sisäisesti, eivät ole erotettavissa menoista, jotka johtuvat yhteisössä sisäisesti aikaansaadun liikearvon ylläpitämisestä tai kasvattamisesta taikka päivittäisen toiminnan harjoittamisesta. (IAS 38:51)

Sisäisesti aikaansaadun liikearvon merkitseminen taseeseen varoiksi ei ole sallittua (IAS 38:48). Kun yhteisö arvioi, täyttääkö sisäisesti luotu aineeton hyödyke kirjaamisedellytykset, jakaa yhteisö aineettoman hyödykkeen aikaansaamisen tutkimus- ja kehittämisvaiheeseen, ja jos yhteisö ei pysty tätä erottelua tekemään, tulee yhteisön käsitellä projektista aiheutuneita menoja siten, että ne olisivat toteutuneet ainoastaan tutkimusvaiheessa (IAS 38:52-53). Tutkimustoiminnasta tai sisäisen projektin tutkimusvaiheesta syntynyttä aineetonta hyödykettä ei saa merkitä taseeseen ja tutkimuksesta tai sisäisen projektin tutkimusvaiheesta aiheutuneet menot on kirjattava kuluksi silloin, kun ne toteutuvat (IAS 38:54). Tutkimusmenojen käsittely on siis yhtenevää Suomen kirjanpitolain kanssa. IAS 38:n mukaan esimerkkejä tutkimustoiminnoista ovat:

- a) uuden tiedon hankkimiseen suuntautuvat toimenpiteet
- b) tutkimustulosten tai muun tiedon soveltamiskohteiden etsintä, arviointi ja lopullinen valinta
- c) vaihtoehtoisten raaka-aineiden, laitteiden, tuotteiden, prosessien, järjestelmien tai palvelujen etsiminen ja
- d) mahdollisten vaihtoehtoisten uusien tai nykyistä parempien raaka-aineiden, laitteiden, tuotteiden, prosessien, järjestelmien tai palvelujen formulointi, suunnittelu, arvioiminen ja lopullinen valinta. (IAS 38:56)

Kehittämistoiminnassa syntynyt aineeton hyödyke on merkittävä taseeseen, jos yhteisö pystyy osoittamaan jokaisen seuraavista:

- a) aineettoman hyödykkeen valmiiksi saattaminen on teknisesti toteutettavissa niin, että hyödyke on käytettävissä ja myytävissä
- b) yhteisöllä on aikomus saattaa aineeton hyödyke valmiiksi ja käyttää sitä tai myydä se
- c) yhteisö pystyy käyttämään aineetonta hyödykettä tai myymään sen
- d) kuinka aineeton hyödyke tulee tuottamaan todennäköistä vastaista taloudellista hyötyä. Yhteisö voi osoittaa mm., että aineettoman hyödykkeen aikaansaamalle tuotokselle tai aineettomalle hyödykkeelle itselleen on olemassa markkinat, tai jos sitä tullaan käyttämään yhteisön sisällä, aineettoman hyödykkeen hyödyllisyyden
- e) käytettävissä on riittävästi teknisiä, taloudellisia ja muita voimavaroja kehittämistyön loppuunsaattamiseen ja aineettoman hyödykkeen käyttämiseen tai myymiseen
- f) yhteisö pystyy määrittämään luotettavasti menot, jotka johtuvat aineettomasta hyödykkeestä sen kehittämisvaiheen aikana. (IAS 38:57)

Kehittämistoimintoja ovat esimerkiksi:

- a) ennen tuotannon aloittamista tai käyttöä tapahtuva prototyyppien ja mallien suunnittelu, rakentaminen ja testaus
- b) uuteen teknologiaan perustuvien työkalujen, ohjainten, muottien ja matriisien suunnittelu
- c) sellaisen koelaitoksen suunnittelu, rakentaminen ja käyttö, joka ei ole niin mittava, että se pystyisi taloudellisesti kannattavaan kaupalliseen tuotantoon ja
- d) valitun vaihtoehtoisen uuden tai entistä paremman raaka-aineen, laitteen, tuotteen, prosessin, järjestelmän tai palvelun suunnittelu, toteuttaminen ja testaus. (IAS 38:59)

Kuitenkaan sisäisesti luotuja brändejä, lehtien nimiä, julkaisunimikkeitä, asiakasluetteloja ja muita eriä, jotka ovat tosialliselta luonteeltaan samanlaisia, ei saa merkitä taseeseen aineettomiksi hyödykkeiksi, koska ne eivät ole eroteltavista menoista, jotka ovat aiheutuvat liiketoiminnan kehittämisestä kokonaisuutena (IAS 38:63-64). Lisäksi koulutustoiminnan,

mainonnan ja myynninedistämisen menot sekä uudelleenorganisoinnista aiheutuneet menot on kirjattava kuluksi, kun ne toteutuvat (IAS 38:68-69).

Tässä kohtaa IAS 38 on huomattavasti Suomen kirjanpitokäytäntöä tarkempi ja rajoittavampi, sillä KPL sallii muiden pitkävaikutteisten aktivoinnin, jos vain niiden tulontuottamiskyky pystytään osoittamaan. Suomen uuden kirjanpitolain myötä muiden pitkävaikutteisten menojen aktivointimahdollisuuksien voidaan katsoa vielä parantuneen entisestään, kun erityisen varovaisuuden periaatteesta on luovuttu, eikä tämän seurauksena muiden pitkävaikutteisten menojen aktivointi edellytä enää KILA:n ohjeiden nojalla tuottoarvolaskelmia (kts. Leppiniemi 2016).

Sisäisesti luodun aineettoman hyödykkeen hankintamenoon luetaan kaikki sellaiset menot, jotka johtuvat välittömästi omaisuuserän luomisesta, tuottamisesta ja saattamisesta valmiiksi johdon tarkoittamalla tavalla (IAS 38:66). Hankintamenoa eivät puolestaan kuulu:

- a) myynnin ja hallinnon menot ja muut yleismenot, paitsi milloin nämä menot johtuvat välittömästi omaisuuserän saattamisesta käyttövalmiiksi
- b) yksilöidyt tehottomuudet ja alkuvaiheen liiketoiminnan tappiot, jotka ovat syntyneet ennen kuin omaisuuserä on saavuttanut suunnitellun suoritustason, eivätkä
- c) menot, jotka johtuvat henkilöstön kouluttamisesta omaisuuserän käyttöön. (IAS 38: 67)

Kuten jo edellä aiemmin mainittiin, IAS 38:n mukaan aineeton hyödyke on alun perin arvostettava hankintamenoa, mutta tämän jälkeen yhteisö voi valita arvostusvaihtoehdoksi joko hankintamenoa tai uudelleenarvostusta. IFRS-raportointi tarjoaa siis tältä osin enemmän vaihtoehtoja aineettomien hyödykkeiden arvostamiseen kuin Suomen kirjanpitolaki, jonka mukaan aineettomat hyödykkeet arvostetaan niiden hankintamenoa.

Hankintamenoa aineeton hyödyke on merkittävä alkuperäisen kirjaamisen jälkeen taseeseen kertyneillä poistoilla ja arvonalentumistappioilla vähennetty hankintameno (IAS 38: 74). Uudelleenarvostusta puolestaan aineeton hyödyke on merkittävä taseeseen alkuperäisen kirjaamisen jälkeen uudelleenarvostukseen perustuvaan arvoon, joka on sen uudelleenarvostamispäivän käypä arvo vähennettynä sen jälkeen kertyneillä poistoilla ja arvonalentumistappioilla. Uudelleenarvostusta varten käypä arvo on määritettävä toimiviin markkinoihin perustuen ja uudelleenarvostus on tehtävä riittävän säännöllisesti niin, että

päivänä, jona raportointikausi päättyy, omaisuuserän kirjanpitoarvo ei poikkea olennaisesti käyvistä arvosta. (IAS 38: 75)

Sisäisesti aikaansaaduille aineettomille hyödykkeille ei välttämättä ole olemassa toimivia markkinoita, joilla niille voitaisiin määrittää käypä arvo. IAS 38:n 78. luku pitää epätavanomaisena, että aineettomille hyödykkeille olisi olemassa luvussa 75 kuvatut markkinat ja mainitsee mm. brändit ja sanomalehtien nimet esimerkkeinä sellaisista aineettomista hyödykkeistä, joilla toimivia markkinoita ei voi olla olemassa, koska tällaiset omaisuuserät ovat ainoita laatuaan. Tämän perusteella valtaosalle sisäisesti luoduista aineettomista hyödykkeistä ei juuri voida perustella muuta arvostusvaihtoehtoa kuin hankintamenomalli, joten tutkielman rajauksen vuoksi uudelleenarvostusmallin syvällisempi esittely rajataan tarkastelun ulkopuolelle.

IFRS-raportoinnissa aineettoman hyödykkeen kirjanpitokäsittelyssä on keskeistä sen arvioitu taloudellinen vaikutusaika, joka voi olla joko rajallinen tai rajoittamaton. Jos vaikutusaika on rajallinen, tehdään aineettomasta hyödykkeestä poistot, ja jos se on rajaton, poistoja ei saa tehdä (IAS 38:89, 107). Taloudellinen vaikutusaika on rajoittamaton silloin kun:

”- kaikkia asiaan kuuluvia tekijöitä koskevan analyysin perusteella ei ole olemassa ennakoitavissa olevaa rajaa sille ajanjaksolle, jonka aikana omaisuuserän odotetaan kerryttävän yhteisölle nettorahavirtaa.” (IAS 38: 88)

Se, että aineeton hyödyke voi teoriassa näkyä taseessa omaisuuseränä rajoittamattoman ajan on ero verrattuna Suomen kirjanpitolakiin, joka ei tunne suoraan käsitettä rajoittamaton vaikutusaika ja jonka mukaan aineeton hyödyke on poistettava suunnitelman mukaan vaikutusajan (kts luku 2.1.2.). Kuitenkin Suomen uuden kirjanpitolain myötä vaikutusajalla ei ole enää olemassa ylärajaa, jos todennäköinen pitkä vaikutusaika on osoitettu erityisellä syyllä (Leppiniemi 2016). Tästä syystä KPL:n ja IAS 38:n voidaan katsoa olevan lähempänä toisiaan, sillä nykyään myös KPL:n mukaan teoriassa yritys voi näyttää taseessaan aineettoman hyödykkeen hyvinkin pitkään, mutta siitä tulee kuitenkin tehdä poistot, toisin kuin IAS 38 tarkoittamasta rajoittamattoman vaikutusajan aineettomasta hyödykkeestä. Vaikka rajoittamattoman vaikutusajan omaavasta aineettomasta hyödykkeestä ei tehdä poistoja, tulee sille kuitenkin tehdä joka vuosi samaan aikaan arvonalentumistesti, jossa hyödykkeestä kerrytettävissä olevaa rahamäärää verrataan sen kirjanpitoarvoon (IAS 36:10).

Jos aineettoman hyödykkeen vaikutusaika kuitenkin on rajallinen, siitä tulee tehdä poistot. Käytettävän poistomenetelmän valinta riippuu siitä, miten omaisuuserän ilmentämän vastaisen

taloudellisen hyödyn hyväksikäytön odotetaan jakautuvan ja tätä menetelmää sovelletaan johdonmukaisesti kaudesta toiseen. IAS 38:n sallimat poistomenetelmät ovat tasapoisto- ja degressiivinen menetelmä sekä suoriteyksikköihin perustuva menetelmä. (IAS 38:97-98)

3. LAAJENNETTU KÄSITYS SISÄISESTI LUODUISTA AINEETTOMISTA HYÖDYKKEISTÄ OSANA YRITYKSEN VAROJA

Edellä tutkielman toisessa luvussa on tarkasteltu, millä ehdoin sisäisesti luotuja aineettomia hyödykkeitä tällä hetkellä voidaan Suomen kirjanpitolain ja IFRS-standardien mukaan lukea osaksi yrityksen varallisuutta. On esitetty näkemyksiä siitä, että nykyiset tilinpäätöskäytännöt eivät tunnista riittävän laajasti yrityksen sisällä aineettomaksi omaisuudeksi tunnistettavissa olevaa varallisuutta (kts esim. Lev 2000, Høegh-Krohn & Knivsflå 2000, Lev & Zarowin 2001, Austin 2007, Matolcsy & Wyatt 2006). Tässä luvussa perehdytään tarkemmin näihin näkemyksiin ja esitellään aluksi tarve aineettoman omaisuuden laajemmalle tunnistamiselle ja tämän jälkeen laajemmasta tunnistamisesta mahdollisesti saatavat hyödyt ja sen tuomat riskit. Lopuksi tarkastellaan esitettyjä ratkaisuehdotuksia aineettomien hyödykkeiden raportointiin liittyen.

3.1 Tarve aineettoman omaisuuden laajemmalle tunnistamiselle

Yrityksien tilinpäätöstietojen hyödyllisyys on heikentynyt johtuen siitä, että aineettomista hyödykkeistä aiheutuvia menoja ja tuloja ei pystytä kohdistamaan keskenään (Lev & Zarowin 1999). On jopa esitetty, että vuonna 2008 alkanutta maailmantalouden kriisiä olisi osaltaan mahdollisesti pahentanut sisäisesti luotujen aineettomien hyödykkeiden puutteellinen kirjanpitokäsittely (Petkov 2011). Tähän argumenttiin palataan jäljempänä. Lisäksi on esitetty kritiikkiä siitä, että yrityksen tehokkuudesta ja kannattavuudesta kertovat tunnusluvut ovat vääristyneet aineettomien hyödykkeiden poisjäännin vuoksi (Gu & Lev 2001). Aloitetaan tutkimalla tarkemmin esitettyä näkemystä tilinpäätöstietojen hyödyllisyyden laskusta.

Lev ja Zarowin (1999) ovat siis argumentoineet tutkimuksessaan, että ongelman tilinpäätöstietojen hyödynnettävyyden kannalta aiheuttaa se, että aineettomista hyödykkeistä aiheutuvat menot kirjataan etupainotteisesti kuluiksi, mutta niistä syntyvien tuottojen esittämistä viivytetään. Heidän mukaansa esimerkiksi yrityksen sisällä syntyvät menot henkilöstön kouluttamisesta tai tuotannon uudelleen suunnittelusta kirjataan heti kuluksi, mutta näistä syntyviä hyötyjä ei raportoida yrityksen tilinpäätöksessä. Levin ja Zarowin näkemyksen voi ymmärtää IFRS-raportoinnin näkökulmasta, mutta kuten luvussa 2 kerrotaan, KILA:n

yleisohje suunnitelman mukaisista poistoista mainitsee koulutusmenot ja uudelleen organisoinnista aiheutuvat menot esimerkkeinä pitkävaikutteisista menoista, jotka voidaan aktivoida. Suomalainen kirjanpitoikäytäntö vaikuttaisikin tässä valossa yhä säilyttävän tilinpäätöstietojen hyödynnettävyyden.

Johtuen IAS 38 – standardin sisältämisestä aineettoman hyödykkeen tunnistamisen vaatimuksista, jotka ovat yksilöitävyys, voimavaroja koskeva määräysvalta ja vastaisen taloudellisen hyödyn olemassaolo, käytännössä kuitenkin kaikki tutkimus- ja kehitysmenot ja lisäksi perustamismenot ja koulutus- ja mainostamismenot kirjataan kuluksi, kun ne syntyvät (Høegh-Krohn & Knivsflå 2000). Erityisen ongelmallista tämä on organisaatioille, jotka tekevät paljon tutkimustoimintaa, kuten esimerkiksi lääkeyhtiöt, sillä tällaisille organisaatioille syntyy paljon menoja hankittua uutta tietoa vastaan, mutta tätä tietoa ei voida esittää organisaation varallisuutena menojen aktivoinnin kautta, minkä vuoksi tämän kaltaisten organisaatioiden todellinen taloudellinen kompetenssi ei tule tilinpäätösinformaation kautta ilmi (Leitner 2005).

Aineettomia hyödykkeitä koskevia vaatimuksia vastaisista tulonodotuksista voidaan pitää tällä hetkellä epäsymmetrisinä, sillä tulevien tuottojen epävarmuus pätee aivan yhtä hyvin taseen aineellisten hyödykkeiden eriin, kuten rakennuksiin ja koneisiin ja kalustoon (Austin 2007). On myös epäjohdonmukaista, että sisäisesti luotuja aineettomia hyödykkeitä ei voida aina kirjata yrityksen varoiksi, mutta jos tällaisia aineettomia hyödykkeitä hankitaan yritysoston kautta, voidaan toisen yrityksen sisällä luodut aineettomat hyödykkeet kirjata osaksi liikearvoa (Petkov 2011).

Selkeä merkki siitä, että sisäisesti luotuja aineettomia hyödykkeitä ei tunnisteta riittävästi yrityksen taseissa, ovat kohonneet yritysten P/BV (Price to book value) – luvut, eli markkinat näyttävät hinnoittelevan yrityksen arvoon jotakin sellaista, joka ei käy yrityksen taseesta ilmi (Lev 2000, 8-9). Lisäksi Austin (2007) argumentoi, että juuri sisäisesti luoduilla aineettomilla hyödykkeillä, erityisesti brändeillä, on ollut suuri merkitys aineettomista hyödykkeistä peräisin olevaan markkina-arvon kasvuun.

Kuvasta 1 nähdään, että sama markkina-arvojen ja tasearvojen erojen kasvu on ollut havaittavissa myös Suomessa erityisesti nousukautena ennen vuonna 2008 alkanutta maailman talouden kriisiä eikä P/B-luku ole laskenut alle yhden vuosina 2006–2016. Pitkänaikavälin keskiarvo on kuvattu katkoviivalla ja se on ollut n. 1,7.

Kuva 1: P/B-kuvun kehitys Helsingin pörssissä 2006–2016, lähde: Inderes, saatavilla: <https://www.inderes.fi/sijoitusvuosi-2016-nayttaa-viela-kohtuulliselta-mutta-olemme-nousukauden-loppupuolella>

Vasta-argumenttina tilinpäätöstietojen hyödyllisyyden laskulle voitaisiin sanoa, että juurikin markkina-arvostuksen kautta sisäisesti luodut aineettomat hyödykkeet tulevat tunnistetuiksi ja arvostetuiksi sijoittajien silmissä. Listaamattomilla yhtiöillä ei kuitenkaan ole samanlaista mahdollisuutta saada markkinoilta tehokasta arvostusta, mutta silti on olemassa muitakin kanavia, kuten vuosikertomukset, joiden avulla voidaan kertoa yrityksen sisällä luotujen aineettomien hyödykkeiden merkityksestä liiketoiminnalle.

Vaikka yritykset voivat pyrkiä viestimään sidosryhmilleen sisäisesti luodusta aineettomasta omaisuudestaan muuten kuin taseen kautta, on taloudellisen raportoinnin puutteita sisäisesti luotujen aineettomien hyödykkeiden osalta silti pidetty hyvin merkittävinä. Tähän liittyy aiemmin esitelty Petkovin (2011) näkemys siitä, että sisäisesti luotujen aineettomien hyödykkeiden puutteellinen kirjanpitokäsittely olisi osaltaan vaikuttanut vuonna 2008 alkaneeseen maailmantalouden kriisiin. Petkov (2011) argumentoi, että samalla tavalla kuin pankitkin rapauttivat maailman talouden kasvun huonoilla luottoriskipolitiikoillaan ja epärealistisilla odotuksillaan talouden kehityksestä, toimimattomat kirjanpitokäytännöt koskien sisäisesti luotuja aineettomia hyödykkeitä ovat vääristäneet taloudellista informaatiota omalta osaltaan ja näin pahentaneet tilannetta entisestään. Petkov (2011) ei kuitenkaan perustele väitettään tämän pidemmälle, joten varsinainen yhteys maailmantalouden kriisiin ja sisäisesti luotujen aineettomien hyödykkeiden kirjanpitoon jää hänen artikkelissaan melko ohueksi.

Linkki kriisiin näyttäisi toimivan enemmänkin huomionherättäjänä, mutta Petkovin (2011) mukaan kriisistä on joka tapauksessa seurannut uusi taloudellinen todellisuus, jossa sisäisesti luotujen aineettomien hyödykkeiden tunnistamisella on suuri merkitys kilpailuedun saavuttamisessa ja taloudellista raportointia tulisi kehittää vastaamaan uuden ajan vaatimuksia.

Lopuksi on vielä esitetty, että tärkeän sisäisesti luodun aineettoman omaisuuden puuttuminen yrityksen varoista, vääristää tilinpäätösinformaation lisäksi myös yrityksen tunnuslukuja. Esimerkiksi kannattavuuden tunnusluvut ROA ja ROE vääristyvät, kun ensimmäisen tunnusluvun laskukaavan jakajasta puuttuvat tunnistamattomat aineettomat hyödykkeet ja jälkimmäisessä laskennassa käytettävään tuottoon vaikuttaa oleellisesti se, kirjataanko aineettomien hyödykkeiden menot kuluiksi vai ei. (Gu & Lev 2001)

Tässä alaluvussa on esitelty kirjallisuuden perusteella tarve sisäisesti luotujen aineettomien hyödykkeiden laajemmalle tunnistamiselle ja seuraavaksi siirrytään tarkastelemaan, mitä mahdollisia hyötyjä ja riskejä yrityksen sisällä luotujen aineettomien hyödykkeiden laajemmalla tunnistamisella voi olla.

3.2 Laajemman tunnistamisen hyödyt ja riskit

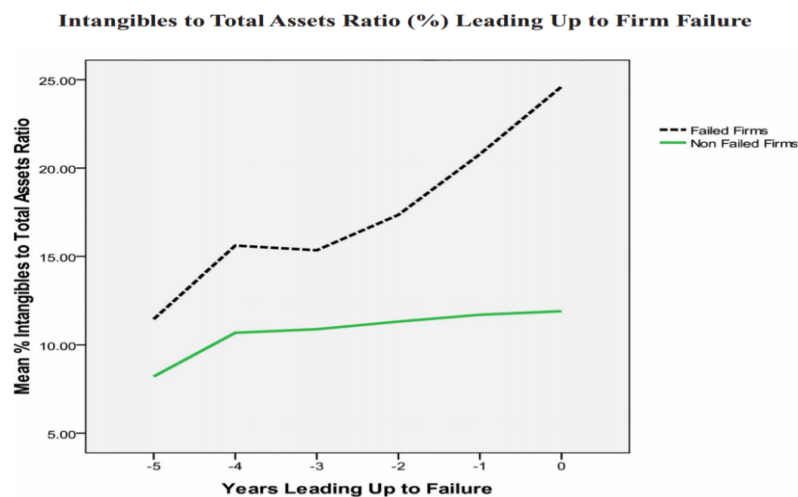
Sisäisesti luotujen aineettomien hyödykkeiden laajemman tunnistamisen puolesta löytyy siis argumentteja, mutta sisäisesti luodun aineettoman omaisuuden kirjanpitokäsittelyyn liittyy hyötyjen lisäksi myös oleellisia riskejä, jotka vaikuttavat näkemyksiin siitä, onko yrityksen sisällä luotujen aineettomien hyödykkeiden lukeminen yrityksen varoiksi suotavaa tai ylipäätänsä järkevää.

Sisäisesti luotujen aineettomien hyödykkeiden menojen aktivointiin liittyy dilemma, valitaanko taloudellisen informaation luotettavuus vai merkittävyys (Healy et al. 2002). Cazavan-Jeny & Jeanjean (2006) täsmentävät tätä ongelmaa tutkimus- ja kehitysmenojen osalta kirjoittamalla tutkimuksessaan, että näiden menojen kuluksi kirjaamista voidaan pitää objektiivisena ja kirjanpidosta todennettavana, toisin sanoen luotettavana, kun taas menoja aktivoimalla voitaisiin välittää informaatiota yhtiöllä olevasta omaisuudesta, mutta tämä tapa on sidosryhmien näkökulmasta vähemmän luotettava johtuen aktivoinnin objektiivisuuden puutteesta. Yksi isoimmista syistä objektiivisuuden puuttumiseen on yritysjohton taipumus lyhytnäköisyyteen ja oman edun tavoitteluun sidosryhmien ja yrityksen pitkän aikavälin tavoitteiden kustannuksella (esim. Jones 2011 ja Lev 2003).

Esimerkkejä johdon oman edun tavoittelusta voidaan löytää eri puolilta maailmaa. Cazavan-Jeny & Jeanjean (2006) tekivät tutkimuksensa Ranskassa ja havaitsivat, että kaikista huonoimmin menestyvät, pienimmät ja eniten velkavipua hyödyntävät yritykset olivat taipuvaisia aktivoimaan tutkimus- ja kehitysmenojaan, mikä kertoo heidän mielestään tutkimus- ja kehitysmenojen opportunistisesta kirjanpitokäsittelystä. Samanlaisia havaintoja on saatu myös Australiassa, jossa Jonesin (2011) mukaan yritysjohtajat hyödyntävät omaksi

edukseen säädösten sallimia mahdollisuuksia aineettomien hyödykkeiden aktivointiin erityisesti silloin, kun yrityksen taloudellinen tilanne on huono. Tutkimuksessaan hän havaitsi, aivan kuten Cazavan-Jeny & Jeanjean (2006), että huonosti menestyvät yritykset aktivoivat aineettomia hyödykkeitään muita aktiivisemmin, erityisesti viisi vuotta ennen konkurssia.

Tätä Jones (2011) on havainnollistanut kuvassa 2, jossa on kuvattu aineettomien hyödykkeiden osuuksia yrityksen varoista konkurssiin päätyneillä yrityksillä ja menestyneillä yrityksillä. Katkoviiva kuvastaa konkurssiyrityksiä ja vihreä hyvin pärjääviä ja kuvaajasta nähdään, että konkurssia kohti edetessä aineettomien hyödykkeiden osuus yrityksen varoista kasvaa jyrkästi n. 25 %:iin, kun taas hyvin pärjäävillä yrityksillä osuus pysyy vastaavalla ajanjaksolla 10 %:n tuntumassa.

Kuva 2: Aineettomien hyödykkeiden suhde yrityksen varoihin konkurssia kohti edetessä, lähde: Jones, Stewart. "Does the capitalization of intangible assets increase the predictability of corporate failure?." *Accounting Horizons* 25.1 (2011)

Vaikka aineettomien hyödykkeiden aktivoinnissa on omat riskitekijänsä, ei aktivoinnin laajempi rajoittaminenkaan ole välttämättä toimiva ratkaisu. Yhdysvalloissa johdon on havaittu laskevan tutkimus- ja kehitysmenojen tasoa välittämättä pitkän aikavälin hyödyistä, jotta he pääsisivät tulostavoitteisiinsa. Osa toimitusjohtajista leikkaa myös tutkimus- ja kehitysmenojen määrää ennen eläkkeelle jäämistään, sillä heidän ei tarvitse välittää tällaisen toiminnan kauaskantoisemmista seurauksista yritykselle. Jos siis tutkimus- ja kehityskuluja voisi aktivoida laajemmin, ei tutkimus- ja kehitysmenojen manipulointia välttämättä esiintyisi niin paljon johdon keskuudessa, kun kaikkia näitä menoja ei kirjattaisi kuluksi rasittamaan tulosta. (Lev 2003)

Aineettomien hyödykkeiden laajemman aktivoinnin puolesta puhuu myös se, että esimerkiksi Yhdysvalloissa yritykset, jotka raportoivat aineettomia hyödykkeitä varoinaan varovaisemmin, ovat osakemarkkinoilla aliarvostetumpia kuin ne yritykset, jotka näyttävät aineettomat

hyödykkeet taseessaan aggressiivisemmin (Baruch, Sarath & Sougiannis 2005). Australiassa puolestaan on havaittu, että analyytikot seuraavat paljon vähemmän yrityksiä, joilla teoriassa voidaan katsoa olevan hallussaan aineettomia hyödykkeitä, mutta joita ei kuitenkaan näytetä taseessa varoina, ja tästä syystä tällaisista yrityksistä tehtävät tulosenennusteet sisältävät enemmän virheitä (Matolcsy & Wyatt 2006).

Kääntäen voitaisiin siis ajatella, että laajemman tunnistamisen hyötyinä ovat osakkeen parempi arvostus markkinoilla sekä yritystä koskevien ennusteiden parantuminen. Osakkeen systemaattinen aliarvostus markkinoilla saa yrityksen tilanteen näyttämään siltä, että se kärsii korkeasta pääomankustannuksesta, mikä puolestaan vähentää investointeja yritykseen ja näin pysähdyttää sen kasvun (Baruch, Sarath & Sougiannis 2005). Lisäksi aineettomien hyödykkeiden laajempi tunnistaminen yrityksen varoina parantaisi tulojen ja menojen kausittaista kohdistamista keskenään erityisesti yrityksillä, jolla on paljon aineetonta omaisuutta, ja jos sisäisesti luodut aineettomat hyödykkeet löytyisivät taseesta laajemmin, voisivat sijoittajat arvioida paremmin ja yksilöllisemmin tuottoa esimerkiksi tutkimukseen ja brändin parannukseen tehdyille investoinneille (Lev & Zarowin 1999). Aktivoidut aineettomat hyödykkeet ovatkin hyödyllistä tietoa investoijille ja merkityksellisiä lukuja taloudellisesta näkökulmasta katsottuna (Wyatt 2005).

Australiaan ja Yhdysvaltoihin verrattuna rankalaisesta ympäristöstä on taas saatu täysin päinvastaisia tutkimustuloksia, joissa on havaittu, että sijoittajat tulkitsevat tutkimus – ja kehityskulujen aktivoinnin vain johdon yritykseksi manipuloida tulosta ja ranskalaisilla osakemarkkinoilla esiintyy negatiivinen korrelaatio tutkimus- ja kehityskulujen aktivoinnin ja osakekurssien ja osakkeen tuoton välillä. Syyksi tähän on epäilty sitä, että Ranskassa kirjanpidon lainvalvonta ei ole niin tehokasta kuin anglosaksisissa maissa, joissa aiempaa tutkimusta on tehty. (Cazavan-Jeny & Jeanjean 2006)

Kuten edellä on todettu, sisäisesti luotujen aineettomien hyödykkeiden tunnistaminen on laajalti ongelmallista, mutta kirjallisuudessa on kuitenkin esitetty erilaisia ratkaisumalleja. Näitä malleja siirrytään tarkastelemaan seuraavassa alaluvussa.

3.3 Ratkaisuehdotuksia

Mahdollisia ratkaisuehdotuksia harkittaessa tulisi aineettomien hyödykkeiden liberaalimpaan raportointiin suhtautua varovaisesti ja harkintaa käyttäen (Jones 2011). Høegh-Krohn & Knivsflå (2000) ovat sinällään samalla kannalla, sillä heidän ehdotuksensa aineettomien hyödykkeiden raportoinnin parantamiseen korostaa, että kyseenalaisia aineettomia hyödykkeitä

ei tule aktivoida. He jakavat näkemyksen Levin ja Zarowin (1999) kanssa siitä, että yrityksillä tulisi olla mahdollisuus aktivoida aiemmin kuluksi kirjattuja aineettomista hyödykkeistä aiheutuneita menoja. Tämä on merkittävä näkemysero kansainvälisiin kirjanpitostandardeihin verrattuna, sillä tällä hetkellä IAS 38 säättää seuraavaa: “Aineettomasta erästä johtuvia menoja, jotka on alun perin kirjattu kuluksi, ei saa merkitä osaksi aineettoman hyödykkeen hankintamenoa myöhemmän ajankohtana” (IAS 38:71).

Høegh-Krohn & Knivsflå (2000) puolustavat näkemystään ehdottamalla, että aiemman kuluksi kirjaamisen peruuttaminen edellyttäisi sitä, että yhteisö pystyy osoittamaan, että aiemman kuluksi kirjaamisen ajankohtana olisi ollut mahdollista katsoa aineettoman hyödykkeen syntyneen. Yhteisö pystyisi osoittamaan aineettoman hyödykkeen olemassaolon, mikäli yrityksen kassaan alkaa seuraavina vuosina virrata enemmän rahaa ja vastaiset tulonodotukset realisoituvat (Lev & Zarowin 1999, Høegh-Krohn & Knivsflå 2000). Lisäksi Høegh-Krohn & Knivsflå (2000) korostavat mahdollisuuden kuluksi kirjaamisen peruuttamiseen vähentävän raportoidun tuottojen manipulointia ja lisäävän tilinpäätösinformaation hyödyllisyyttä sidosryhmien, kuten investoijien, näkökulmasta. Lisääntyneiden tulojen kohdistaminen tiettyihin aineettomista eristä aiheutuneisiin aiemmin kuluksi kirjattuihin menoihin voi kuitenkin olla vaikeaa, mutta mahdollinen keino löytää todisteita aineettomien hyödykkeiden olemassaolosta ja synnystä voisi olla Levin (2000) esittämä arvoketju-tuloskortti.

Arvoketju-tuloskortti (kuva 3) pyrki esittelemään yrityksen arvoketjua tarkastelemalla yrityksen mahdollisesti hallussaan pitämiä aineettomia hyödykkeitä ja tuloskortti olisi tilinpäätöstä täydentävä tieto. Arvoketjulla tarkoitetaan tässä yhteydessä niitä taloudellisia prosesseja, joilla pyritään uusien palveluiden, tuotteiden ja prosessien kehittämiseen. Tulokortilla esiteltäisiin kvantitatiivisia, standardoituja ja empiirisesti todennettuja tietoja

Löytäminen ja oppiminen	Implementaatio	Kaupallistaminen
<ul style="list-style-type: none"> • Sisäinen uudistus (tutkimus- ja kehitys, työvoiman koulutus, prosessit) • Hankitut kyvykkydet (Teknologia hankinnat, pääoman kustannukset) • Verkostoituminen (T&K-allianssit ja yhteishankkeet, toimittaja- ja asiakasintegraatit) 	<ul style="list-style-type: none"> • Immateriaalioikeudet (Patentit, tuotemerkit, tekijänoikeudet) • Teknologinen toteutettavuus (Lisensointi sopimukset, koodattu tietotaito) • Internet (Kävijämäärät, verkko-ostokset, merkittävät Internet-allianssit) 	<ul style="list-style-type: none"> • Asiakkaat (Markkinointi-allianssit, brändi-arvot, asiakaskato ja -arvo, Online-myynti) • Suoriutuminen (Liikevaihto, voitot, markkinaosuus, innovaatioiden liikevaihto, rojalit patenteista ja tietotaidosta) • Kasvunäkymät (Tulossa olevat tuotteet ja julkaisupäivät, odotetut tehokkuudet ja säästöt, suunnitellut aloitteet, odotettu breakeven ja rahoituksen tarve)

Kuva 3 Arvoketju-tuloskortti, mukaillen: Lev, Baruch. *Intangibles : Management, Measurement, and Reporting*. Washington, US: Brookings Institution Press, 2000, 111

aineettomista hyödykkeistä arvoketjun eri vaiheissa joista ensimmäinen on uusien ideoiden löytäminen ja oppiminen, toinen implementaatio ja kolmas kaupallistaminen. (Lev 2000)

Koska Levin arvoketju-tuloskortti tarkastelee uusien palvelujen, tuotteiden ja prosessien luontia, se on hyvin hyödynnettävissä juuri yrityksen sisällä luotujen aineettomien hyödykkeiden tunnistamiseen ja raportointiin. Lev (2003) on kuitenkin vienyt ajatuksiaan vielä pidemmälle ja ehdottanut kokonaan uuden kattavamman tasekaavan rakentamista. Uudenmallinen tase sisältäisi erän aktivoiduille aineettomille hyödykkeille, johon kuuluisivat tutkimus- ja kehityskulut, patentit, brändit ja mahdollisesti inhimillinen pääoma (Lev 2003).

Vasta-argumenttina Penman (2009) kuitenkin toteaa, että on ylipäättänsä kyseenalaista näyttää aineetonta hyödykettä taseessa, puhumattakaan siitä, että aineettomalle omaisuuserälle annettaisiin jokin rahamääräinen arvo. Penmanin (2009) näkemys liittyy aineettomien hyödykkeiden tulonodotuksien ja arvonmäärityksen epävarmuuteen ja hänen mukaansa aineettomien hyödykkeiden esittäminen taseessa ei ole tarpeellista, sillä aina on olemassa myös tuloslaskelma.

Ratkaisuvaihtoehtona olisi siis unohtaa kokonaan tarve aineettomien hyödykkeiden aktivoinnille ja samalla päästäisiin sen mukanaan tuomista ongelmista. Tämän näkemyksen mukaan aineettomien hyödykkeiden puuttuminen taseesta ei vähennä tilinpäätösinformaation hyödynnettävyyttä tai laatua, sillä aineettomien hyödykkeiden arvo voidaan todentaa tuloslaskelmasta. Tämä tarkoittaa sitä, että vaikka aineettomia hyödykkeitä, kuten brändejä, ei näytettäisi taseessa, heijastuu niiden mahdollinen arvo kuitenkin yrityksen kasvavana kassavirtana, joka voidaan todeta luotettavasti yrityksen tuloslaskelmasta. Tätä näkemystä tukee lisäksi se, että yleisesti myös yrityksen arvoa pyritään määrittämään kassavirtojen kautta. Huomioitavaa on myös se, että monesti aineettomat hyödykkeet tuottavat arvoa, toisin sanoen kassavirtaa, yhdessä muiden aineellisten hyödykkeiden kanssa. Tästä johtuen on kyseenalaista esittää niitä omina varallisuuserinään. (Penman 2009).

4. YHTEENVETO

Tässä tutkimuksessa on analysoitu sitä, millä ehdoin Suomen kirjanpitolaki ja IFRS:n IAS 38 – standardi tunnistavat yrityksen sisällä luotuja aineettomia hyödykkeitä yrityksen varoiksi. Tämän jälkeen analyysissa on edetty tutkimaan sitä, mitä näkemyksiä akateemisessa kirjallisuudessa on esitetty sisäisesti luotujen aineettomien hyödykkeiden puutteellisesta tunnistamisesta yrityksen varallisuutena ja sen seurauksista.

Kirjanpitosäännöksiin tehdyn katsauksen perusteella voidaan todeta, että sisäisesti luotujen aineettomien hyödykkeiden tunnistamisen säätelyssä IAS 38-standardi on Suomen kirjanpitolakia tarkempi ja joiltain osin rajoittavampi. Myös tieteellisissä julkaisuissa on esitetty, että johtuen IAS 38 – standardin sisältämisestä aineettoman hyödykkeen tunnistamisen vaatimuksista (yksilöitävyys, voimavaroja koskeva määräysvalta ja vastaisen taloudellisen hyödyn olemassaolo), käytännössä kaikki tutkimus- ja kehitysmenot ja lisäksi perustamismenot ja koulutus- ja mainostamismenot kirjataan kuluksi, kun ne syntyvät (Høegh-Krohn & Knivsflå 2000). Suomi on kuitenkin siirtynyt vuoden 2016 alussa voimaantulleen kirjanpitolain myötä yhä liberaalimpaan suuntaan mm. aineettomien hyödykkeiden jaksotusratkaisuissa (kts Leppiniemi 2016).

Yksi esimerkki Suomen joustavammasta säätelystä ovat aktivoidut muut pitkävaikutteiset menot. Nämä menot voivat KILA:n yleisohjeen (2007) mukaan olla esimerkiksi koulutusmenoja, mainonta- ja myynninedistämismenoja ja lisäksi muuttamisesta tai uudelleen organisoimisesta aiheutuvat menot, joita ei IAS 38 – standardin mukaan saa esittää taseessa. Toinen keskeinen ero KPL:n ja IAS 38:n välillä on aktivointivelvollisuus, joka KPL:n mukaan koskee ainoastaan aineettomaan omaisuuteen kuuluvien vastikkeellisesti hankittujen useana tilikautena tuloa tuottavien toimilupien, patenttien, lisenssien, tavaramerkkien sekä muiden vastaavien oikeuksien hankintamenoa. Yhteneväisyyksiäkin toki löytyy esimerkiksi tutkimismenojen aktivointikiellosta ja vastaisista tulonodotuksista aineettomien hyödykkeiden aktivointiedellytyksinä. Myös Suomessa on tultu uuden kirjanpitolain myötä lähemmäksi IAS 38:sta löytyvää rajoittamatonta vaikutusaikaa. Lakiin tehtyjen uudistusten jälkeen ei erityisellä syyllä osoitettua vaikutusaikaa ole enää rajoitettu ollenkaan (Leppiniemi 2016).

Tutkimuksen pohjalta voidaan todeta, että kattavimmin yrityksen sisällä luoduksi aineettomaksi omaisuudeksi tunnistetaan useampana tilikautena tuloa tuottavat kehittämismenot, joiden aktivointi sallitaan KPL:ssa ja IAS 38 jopa velvoittaa aktivoimaan nämä menot. Kuten edellä jo mainittiin muiden pitkävaikutteisten menojen yhteydessä, eroja alkaa syntyä, kun siirrytään

lähemmäksi menoja, jotka liittyvät kokonaisuutena liiketoiminnan kehittämiseen. Keskeisenä esteenä sisäisesti luodun aineettoman hyödykkeelle aktivoinnille sekä KPL:ssa että IAS 38:ssa on tulontuottamiskyvyn osoittaminen ja tämän lisäksi IAS 38 vaatii erikseen myös osoittamaan hyödykkeen yksilöitävyyden ja yrityksen määräysvallan hyödykkeeseen.

Kirjanpitosstandardien lisäksi tässä tutkimuksessa on tehty katsaus akateemiseen kirjallisuuteen ja sen pohjalta on esitetty perusteltuja väitteitä siitä, että tilinpäätösinformaation laatu on heikentynyt puutteellisen aineettomien hyödykkeiden tunnistamisen takia. Aineettomista hyödykkeistä aiheutuvia menoja ja tuloja ei pystytä kohdistamaan keskenään ja aineettomista hyödykkeistä aiheutuvat menot kirjataan etupainotteisesti kuluiksi, mutta niistä syntyvien tuottojen esittämistä viivytetään (Lev ja Zarowin 1999). Lisäksi aineettomia hyödykkeitä koskevia vaatimuksia vastaisista tulonodotuksista voidaan pitää tällä hetkellä epäsymmetrisinä, sillä tulevien tuottojen epävarmuus pätee aivan yhtä hyvin taseen aineellisten hyödykkeiden eriin. Puutteellinen aineettomien hyödykkeiden tunnistaminen vääristää myös kuvaa yrityksen taloudellisesta kompetenssista ja johtaa yrityksen tarpeettoman huonoon arvostukseen markkinoilla (Matolcsy & Wyatt, 2006, Leitner 2005).

Sisäisesti luotujen aineettomien hyödykkeiden laajemman tunnistamisen ongelmana on kuitenkin johdon moraalikato ja objektiivisuuden puute, sillä tutkimuksissa on havaittu johdon käyttävän aineettomien hyödykkeiden aktivointia kyseenalaisena keinona manipuloida tulosta erityisesti lähellä konkurssia (esim. Jones 2011 ja Lev 2003).

Parannusehdotuksina tässä tutkimuksessa on esitetty mm. aiemman kuluksi kirjaamisen peruuttaminen (Lev & Zarowin 1999, Høegh-Krohn & Knivsflå 2000), arvoketjutuloskortti osana tilinpäätöksen liitetietoja (Lev 2000) ja kokonaan uuden tasekaavan rakentaminen (Lev 2003). Tutkimuksessa on tuotu esiin myös Penmanin (2009) näkemys siitä, että sisäisesti luotujen aineettomien hyödykkeiden arvoa tulisi raportoida ennemmin tuloslaskelmasta ilmenevän kassavirran kautta kuin esittämällä niitä varoina taseessa. Tällä hetkellä vaikuttaisi siltä, että Suomen kirjanpitolaki vastaa joustavuutensa osalta paremmin akateemisessa kirjallisuudessa esitettyyn kritiikkiin sisäisesti luotujen aineettomien hyödykkeiden tunnistamisesta kuin IAS 38.

Tähän kirjallisuuskatsaukseen kootut tiedot voivat auttaa tulkitsemaan kriittisesti sisäisesti luotujen aineettomien hyödykkeiden tilinpäätöskäsittelyä ja antaa näkökulmia siihen, mitä tietoja niihin liittyen voi löytää taseesta ja mitkä jäävät sen ulkopuolelle. Jatkotutkimusaiheena, olisi kiinnostavaa tutkia käytännössä, missä määrin suomalaiset yritykset ovat saaneet lain ja

asetusten puitteissa aktivoitua muita pitkävaikutteisia menoja tai kokonaisuutena sitä, mitä haasteita runsaasti sisäisesti luotuja aineettomia hyödykkeitä hallussaan pitävä yritys (esim. ohjelmistoyritys) kohtaa taloudellisessa raportoinnissa.

LÄHTEET

Artikkelit ja teokset

Austin, L. 2007. "Accounting for intangible assets." **University of Auckland Business Review**, 9.1: 63-72

Bontis, N. 2001. "Assessing knowledge assets: a review of the models used to measure intellectual capital." **International journal of management reviews**, 3.1: 41-60

Cazavan-Jeny, Anne & Thomas Jeanjean. 2006. "The negative impact of R&D capitalization: A value relevance approach." **European Accounting Review** 15.1: 37-61.

Gu, F. & Lev B. 2001. "Intangible assets: measurement, drivers, usefulness." **Working paper New York University & Boston University**, 2-5.

Guthrie, J. 2001. "The management, measurement and the reporting of intellectual capital." **Journal of Intellectual capital**, 2.1: 27-41.

Healy, Paul M., Stewart C. Myers, and Christopher D. Howe 2002. "R&D accounting and the tradeoff between relevance and objectivity." **Journal of accounting research** 40.3: 677-710.

Høegh-Krohn, Nils E. Joachim, and Kjell Henry Knivsflå. 2000. "Accounting for Intangible Assets in Scandinavia, the UK, the US, and by the IASC: Challenges and a Solution." **The International Journal of Accounting** 35.2: 243-265

International Accounting Standards Board, KHT-yhdistys. "**IFRS-standardit**". 1. painos, Helsinki: KHT-Media Oy , 2014: 871-901

Jones, S. 2011. "Does the capitalization of intangible assets increase the predictability of corporate failure?." **Accounting Horizons**, 25.1 : 41-70

Kirjanpitolautakunnan yleisohje 16.10.2007 **Suunnitelman mukaiset poistot**

Leitner, Karl-Heinz. 2005. "Managing and reporting intangible assets in research technology organisations." **R&D Management** 35.2: 125-136.

Leppiniemi, Jarmo. "Kirjanpitolautakunnan ohjeet – väistyviä ja yhä noudatettavia periaatteita" **Tilisanomat** 4/2016: 1-3

Leppiniemi, Jarmo. "**Tilinpäättäjän käsikirja**", 2. painos, Helsinki: Talentum, 2014: 201-202, 185-187

Lev, Baruch, Bharat Sarath, and Theodore Sougiannis. 2005. "R&D reporting biases and their consequences." **Contemporary Accounting Research** 22.4: 977-1026.

Lev, Baruch. 2003. "Remarks on the measurement, valuation, and reporting of intangible assets." **Economic Policy Review** 9.3.

Lev, Baruch, and Paul Zarowin. 1999. "The Boundaries of Financial Reporting and How to Extend Them." **Journal of Accounting research**, 37.2: 353-385

Lev, Baruch & Sougiannis, Theodore. 1996. "The capitalization, amortization, and value-relevance of R&D." **Journal of accounting and economics**, 21.1: 107-138

Matolcsy, Zoltan & Wyatt, Anne. 2006. "Capitalized intangibles and financial analysts." **Accounting & Finance**, 46.3: 457-479.

Penman, Stephen H. 2009. "Accounting for intangible assets: There is also an income statement." **Abacus** 45.3: 358-371.

Petkov, Rossen R. 2011. "The current financial crisis and its potential impact on internally generated intangible assets." **International Journal of Business and Management** 6.3: 37-42

Wyatt, A. 2005. "Accounting recognition of intangible assets: theory and evidence on economic determinants". **The Accounting Review**, 80, 967–1003

Verkkolähteet

Inderes: Helsingin pörssin P/B <https://www.inderes.fi/sijoitusvuosi-2016-nayttaa-viela-kohtuulliselta-mutta-olemme-nousukauden-loppupuolella>, viitattu 10.11.2016

Lev, Baruch. 2000. **Intangibles: Management, Measurement, and Reporting**. Washington, US: Brookings Institution Press, ProQuest ebrary, sivut 111-119, viitattu 11.10.2016

Tilastokeskus: Tutkimus- ja kehittämistoiminnan tietokantataulukot
<http://www.stat.fi/til/tkke/tau.html>, viitattu 18.11.2016